



Stockholm den 11 maj 2020

Stockholms tingsrätt
Box 8307
104 20 Stockholm

Ansökan om stämning

Kärande:

Rauha Karlsson
Rudolf Karlsson

Ombud:

Juristerna Rikard Samuelsson,
Helena Myrin och Emilia Palm

Centrum för rättvisa
Box 2215
103 15 Stockholm

rikard.samuelsson@centrumforrattvisa.se
helena.myrin@centrumforrattvisa.se
emilia.palm@centrumforrattvisa.se

Svarande:

Staten genom Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Forum:

10 kap. 2 § rättegångsbalken

Saken:

Skadestånd

1 YRKANDEN

- 1.1 Rauha Karlsson och Rudolf Karlsson yrkar att tingsrätten ska förplikta staten att till dem betala sammanlagt 30 000 kronor jämte ränta på beloppet enligt 4 och 6 §§ räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av ansökan om stämning tills beloppet är betalt.
- 1.2 Rauha Karlsson och Rudolf Karlsson yrkar ersättning för sina rättegångskostnader med ett belopp som kommer att anges senare.

2 VAD MÅLET HANDLAR OM

- 2.1 Rauha Karlsson och Rudolf Karlsson (kärandena) vill bygga en bastu på sin fritidsfastighet i Åkersberga. Eftersom fastigheten omfattas av strandskydd måste de beviljas strandskyddsdispens för att kunna uppföra bastun.
- 2.2 Den 21 juli 2016 beviljade Vallentuna kommun (kommunen) kärandena strandsskyddsdispens för bastubygget. Men den 26 augusti 2016 beslutade Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) att kommunens dispensbeslut skulle överprövas.
- 2.3 Därefter förflöt ca tre års tid utan att några handläggningsåtgärder vidtogs hos länsstyrelsen. Den 27 november 2019 beslutade länsstyrelsen att upphäva kommunens dispensbeslut.
- 2.4 Frågan i målet är om artikel 6.1 i Europakonventionen är tillämplig på länsstyrelsens överprövning av ärenden rörande strandskyddsdispens och om staten har ådragit sig skadeståndsskyldighet på grund av långsam handläggning.

3 GRUNDER

- 3.1 Länsstyrelsen beslutade den 26 augusti 2016 att överpröva kommunens beslut att bevilja kärandena strandskyddsdispens avseende uppförandet av en bastu på fastigheten Sjöberg 2:3 i Vallentuna kommun.
- 3.2 Genom länsstyrelsens beslut uppstod en reell och seriös tvist mellan myndigheten och kärandena, vars utgång hade en direkt påverkan på kärandenans rätt att få bebygga sin fastighet. Denna rättighet är att anse som en civil rättighet.
- 3.3 Länsstyrelsens handläggning av dispensfrågan pågick under perioden den 26 augusti 2016 till den 27 november 2019, varvid ca tre år förflöt utan att myndigheten vidtog några handläggningsåtgärder i ärendet.
- 3.4 Till följd av den långsamma handläggningen hos länsstyrelsen har staten överträtt kärandenans rätt att få frågan om strandskyddsdispens prövad inom skälig tid på det sätt som följer av artikel 6.1 i Europakonventionen.
- 3.5 Vid dessa förhållanden har kärandena rätt till ideellt skadestånd av staten. Skadans storlek kan uppskattas till yrkat belopp.

4 BAKGRUND

4.1 Allmänt om kärandenans fastigheter och den planerade byggnationen

- 4.1.1 Kärandena, som båda är pensionärer i åttioårsåldern, äger tillsammans fritidsfastigheterna Vallentuna Sjöberg 2:3 och 2:5, belägna i Vallentuna kommun.

- 4.1.2 På fastigheten Vallentuna Sjöberg 2:5 finns det två byggnader: en liten stuga med kök och matrum samt en gäststuga. På fastigheten Vallentuna Sjöberg 2:3 finns det tre byggnader: en gäststuga, en friggebod med bastu samt ett fallfärdigt båthus.
- 4.1.3 Kärändena har behov av ytterligare sovplatser på fritidsfastigheterna och har därför för avsikt att bygga om den nuvarande friggeboden med bastu till en gäststuga. Samtidigt planerar de att riva det nedgångna båthuset och uppföra en ny bastu i närheten av den plats där båthuset är beläget.



Översiktlig karta över fastigheterna och den planerade byggnationen (gul markering visar befintlig bebyggelse)

4.2 **Kärandena ansöker om strandsskyddsdispens hos Vallentuna kommun**

4.2.1 Kärandenas fritidsfastigheter ligger inom strandskyddat område. För att kunna riva det gamla båthuset och bygga en ny bastu behöver de alltså beviljas strandsskyddsdispens.

4.2.2 Sedan kärandena den 29 april 2016 ansökt om strandsskyddsdispens hos kommunen beviljades de den 21 juli 2016 dispens för uppförandet av bastun. Som skäl för sitt beslut angav kommunen att den plats där bastun ska uppföras ligger inom ianspråktagen tomtplats. Kommunen bedömde samtidigt att något bygglov inte krävdes för åtgärden. (Se kommunens beslut om strandsskyddsdispens den 21 juli 2016, bilaga 1.)

4.3 **Länsstyrelsen väljer att överpröva strandsskyddsdispensen**

4.3.1 Av 19 kap. 3 a § miljöbalken följer att en kommun som beviljar strandsskyddsdispens ska skicka beslutet till länsstyrelsen. Länsstyrelsen har sedan tre veckor på sig att besluta om kommunens beslut ska överprövas (3 b § andra stycket samma kapitel).

4.3.2 En överprövning ska ske om det finns skäl att anta att det inte finns förutsättningar för dispensen eller att en brist i ärendets handläggning kan ha haft betydelse för utgången i frågan om dispens (19 kap. 3 b § första stycket miljöbalken). Om det saknas förutsättningar för dispensen ska länsstyrelsen upphäva kommunens beslut (tredje stycket samma bestämmelse).

4.3.3 I kärandenas fall ledde länsstyrelsens granskning av kommunens beslut till att myndigheten den 26 augusti 2016 beslutade att överpröva beslutet att bevilja dem strandsskyddsdispens. Till stöd för sitt beslut anförde länsstyrelsen att det fanns skäl att anta att det inte

fanns förutsättningar för dispens och att en brist i ärendets handläggning kunde ha haft betydelse för utgången i ärendet. (Se länsstyrelsens beslut att överpröva kommunens beslut att bevilja strandskyddsdispens den 26 augusti 2016, bilaga 2.)

4.3.4 Av överprövningsbeslutet framgick att kärandena inte fick påbörja uppförandet av bastun innan länsstyrelsen hade fattat beslut i ärendet. Länsstyrelsen upplyste samtidigt att myndighetens handläggningstider är långa och att den genomsnittliga handläggningstiden var längre än 12 månader. (Se bilaga 2.)

4.4 **Inga åtgärder vidtas i ärendet på närmare tre års tid**

4.4.1 Efter att länsstyrelsen den 26 augusti 2016 beslutat att överpröva kommunens beslut om strandskyddsdispens blev ärendet liggande hos myndigheten utan åtgärd fram till den 27 juni 2019, dvs. under närmare tre års tid. Den åtgärd som då vidtogs var att en handläggare kontaktade Rudolf Karlsson för att be om kärandenas mailadress (se registerutdrag för ärende med dnr 32601-2016, bilaga 3 och tjänsteanteckning den 27 juni 2019, bilaga 4).

4.4.2 Ytterligare åtgärder vidtogs den 1 och 2 juli 2019, då länsstyrelsen mailade kommunen samt kärandena och begärde fotografier av platsen (se bilaga 3).

4.4.3 Den 3 juli 2019 inkom kommunen med fotografier av platsen. Kärandena gjorde detsamma den 22 juli 2019 (se bilaga 3).

4.4.4 Den 12 september 2019 besiktigade länsstyrelsen fastigheten och fotograferade platsen (se tjänsteanteckning den 8 oktober 2019, bilaga 5).

4.4.5 Den 27 november 2019 beslutade länsstyrelsen att upphäva kommunens dispensbeslut. Enligt länsstyrelsen kunde området där bastun ska uppföras inte anses vara ianspråktaget på det sätt som krävs för att strandskyddsdispens ska kunna beviljas. (Se länsstyrelsens beslut att upphäva kommunens beslut att bevilja strandskyddsdispens den 27 november 2019, [bilaga 6](#).)

4.4.6 Kärandena har därefter överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen, som ännu inte har avgjort målet.

4.5 **Justitieombudsmannen och Justitiekanslern kritiserar länsstyrelsens långsamma handläggning**

4.5.1 Länsstyrelsen i Stockholms län har länge haft problem med långa handläggningstider i ärenden rörande strandskyddsdispens, något som har lett till kritik av såväl Justitieombudsmannen som Justitiekanslern.

4.5.2 Justitieombudsmannen konstaterade i beslut den 26 januari 2018 att handläggningstiderna hos länsstyrelsen i strandskyddsdispensärenden generellt sett var långa och uttalade kritik för att ett ärende blivit liggande utan åtgärd under ett år och nio månaders tid (se Justitieombudsmannens beslut den 26 januari 2018 med dnr 4179-2017, [bilaga 7](#)).

4.5.3 I beslut den 4 februari 2019 med dnr 1376-2018 ([bilaga 8](#)) – som avsåg granskning av ett ärende om strandskyddsdispens som blivit liggande utan åtgärd i drygt två år – konstaterade Justitieombudsmannen att problemen med långa handläggningstider i dispensärenden kvarstod, varvid bl.a. följande uttalades:

Länsstyrelsens redogörelse för handläggningen av ärendet är mycket kortfattad men av remissvaret framgår att

handläggningstiden för den här typen av ärenden av olika skäl blivit längre. Utredningen visar att det tog mer än två år innan någon åtgärd vidtogs efter länsstyrelsens delbeslut om att prövning skulle ske. Länsstyrelsens avgjorde ärendet den 26 oktober 2018. Handläggningstiden har varit oacceptabelt lång och överensstämmer inte med förvaltningslagens skyndsamhetskrav. Det framstår vidare som att handläggningstiderna för den här typen av ärenden blivit längre sedan det tidigare kritikbeslutet. Länsstyrelsen förtjänar allvarlig kritik för den långsamma handläggningen av ärendet.

4.5.4 Även Justitiekanslern riktade i beslut den 12 mars 2018 kritik mot länsstyrelsen i Stockholms län för dess långa handläggningstider (se Justitiekanslerns beslut den 12 mars 2018 med dnr 8671-17-4.3, [bilaga 9](#)).

4.5.5 Den 8 maj 2019 genomförde Justitieombudsmannen en inspektion hos länsstyrelsen avseende handläggningen av ärenden om strandskyddsdispens (se Justitieombudsmannens inspektionsprotokoll den 8 maj 2019 med dnr 3188-2019, [bilaga 10](#)). Det konstaterades då att handläggningstiderna alltför långt var för långa, varvid kärändenas ärende nämndes som ett exempel på ett ärende som legat länge utan åtgärd. I sin sammanfattande bedömning uttalade Justitieombudsmannen bl.a. följande:

Den granskning som nu gjorts bekräftar att handläggningstiderna generellt är långa, och i vissa fall överstigande tre år. Granskningen visar också att ärendena inte handläggs i turordning enligt principen äldst först, utan att vissa ärenden prioriteras framför sådana som är äldre. Detta leder till väsentliga skillnader i handläggningstiden mellan olika ärenden. Mot bakgrund av vad som framkommit beslutar jag att utreda länsstyrelsens prioriteringar av ärenden i ett särskilt ärende.

4.5.6 Den 30 augusti 2019 meddelade Justitieombudsmannen ett beslut i det nya ärendet och riktade återigen kritik mot länsstyrelsens långa

handläggningstider av ärenden om strandskyddsdispens (se Justitieombudsmannens beslut den 30 augusti 2019 med dnr 3675-2019, bilaga 11).

5 RÄTTSLIG ARGUMENTATION

5.1 Allmänt om tillämpligheten av artikel 6.1 i Europakonventionen

5.1.1 Av artikel 6.1 i Europakonventionen följer att var och en, vid bl.a. prövningen av anklagelser om brott eller av hans eller hennes civila rättigheter och skyldigheter, ska vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag.

5.1.2 Artikel 6.1 i Europakonventionen är tillämplig på olika rättsliga förfaranden där den alltså uppställer krav på rättssäkerhetsgarantier, bl.a. att förfarandet ska genomföras inom skälig tid. Men av artikeln följer även en rätt till domstolsprövning av vissa typer av anspråk (se t.ex. *Golder v. The United Kingdom*, no 4451/70, 21 February 1975, § 26–36).

5.1.3 Begreppen ”rättegång” och ”domstol” i den svenska språkversionen av artikel 6.1 i Europakonventionen motsvaras i den engelska språkversionen av begreppen ”hearing” och ”tribunal”. Den svenska språkversionen av konventionstexten ger därför i högre grad än den engelska intrycket av att artikel 6.1 i Europakonventionen enbart är tillämplig på domstolsförfaranden.

5.1.4 Men i praktiken har artikeln getts ett betydligt mer vidsträckt tillämpningsområde än så och anses omfatta även prövningar av civila rättigheter och skyldigheter som görs inom ramen för ett administrativt förfarande (se t.ex. *Ringeisen v. Austria*, no 2614/65, 16 July 1971, *Albert and Le Compte v. Belgium*, no 7299/75;

7496/76, 10 February 1983, *Cipoletta v. Italy*, no 38259/09, 11 January 2018).

5.1.5 I fallet *Ringeisen v. Austria* kom Europadomstolen fram till att artikel 6.1 Europakonventionen var tillämplig på ett förfarande hos en regional kommitté som prövat tillåtligheten av en fastighetstransaktion mellan Ringeisen och två makar, varvid följande uttalades (§ 94):

För att artikel 6.1 ska kunna tillämpas i ett mål ("tvist") är det inte nödvändigt att båda parter i förfarandet är privatpersoner, på det sätt som majoriteten av kommissionen och regeringen har hävdad. Ordalydelsen av artikel 6.1 är långt vidare än så. Det franska uttrycket 'contestations sur (des) droits et obligations de caractère civil' täcker alla förfaranden vars resultat har en direkt betydelse för privata rättigheter och skyldigheter. Den engelska lydelsen 'determination of ... civil rights and obligations' bekräftar denna tolkning.

Karaktären på den lagstiftning som reglerar hur ärendet ska avgöras (civil, kommersiell, administrativ lag etc.) och vilken myndighet som har behörighet att avgöra ärendet (ordinarie domstol, förvaltningsorgan etc.) är därför av underordnad betydelse.

I det aktuella fallet har Ringeisen, när han köpte fastigheten av makarna Roth, haft en rätt att få det försäljningsavtal som upprättats godkänt, under förutsättning att han uppfyllt lagkraven för detta, vilket han hävdade att han gjorde. Trots att Regionkommittén tillämpade förvaltningsrättsliga regler hade dess beslut en direkt betydelse för det civilrättsliga förhållandena ("de caractère civil") mellan Ringeisen och makarna Roth. Domstolen måste därför avgöra om förfarandet i det här fallet har uppfyllt kraven i artikel 6.1 i konventionen.

5.1.6 När det gäller ärenden av mer förvaltningsrättslig karaktär har Europadomstolen alltså ansett att det är av underordnad betydelse om prövningen av den enskildes civila rättigheter och skyldigheter

formellt sett sker i domstol eller hos ett administrativt organ, t.ex. en myndighet.

- 5.1.7 Europadomstolen har anlagt motsvarande synsätt vid prövningen av anklagelser om brott, där artikel 6.1 blir tillämplig redan då en enskild underrättas om en misstanke, dvs. under förundersökningsstadiet (se Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis: En kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, 5 uppl., 2015, s. 262 och Shabas, *The European Convention on Human Rights: A Commentary*, Oxford University Press, 2015, s. 280). Om förundersökningen inte genomförs inom skälig tid kan den enskilde därför vara berättigad till ersättning för långsam handläggning, även om förundersökningen inte har lett fram till någon domstolsprövning (jfr Justitiekanslerns beslut 19 december 2016 med dnr 2595-16-40, bilaga 12).
- 5.1.8 I det fall prövningen av civila rättigheter och skyldigheter har anförtrots ett annat organ än en domstol måste prövningen följaktligen ändå vara organiserad på ett sätt som gör att förfarandet uppfyller de rättssäkerhetsgarantier som följer av artikel 6.1 i Europakonventionen. Om så inte är fallet måste organets ställningstaganden i vart fall kunna överklagas till ett juridiskt organ som uppfyller dessa krav, t.ex. en domstol. (Se t.ex. *Albert and Le Compte v. Belgium*, § 29.)
- 5.1.9 Enligt Europadomstolen kan de eventuella brister i förfarandet som förekommit vid t.ex. en förvaltningsmyndighets prövning av en enskilds civila rättigheter och skyldigheter alltså läkas genom den enskilde ges tillgång till en efterföljande domstolsprövning. Det ligger dock i sakens natur att kravet på att prövningen ska göras inom skälig tid inte kan avhjälpas på motsvarande sätt som övriga

krav på rättssäkerhetsgarantier i artikel 6.1 i Europakonventionen, t.ex. rätten till muntlig förhandling och kraven på opartiskhet.

5.1.10 I det fall då en prövning hos ett administrativt organ, t.ex. en länsstyrelse, har utgjort ett nödvändigt försteg till en domstolsprövning har Europadomstolen också slagit fast att frågan om den enskilde har fått en prövning inom skälig tid ska göras med utgångspunkt i den tidpunkt då den tvist som är föremål för prövning uppstod (se *Hellborg v. Sweden*, no 47473/99, 28 May 2006, § 59 med vidare hänvisningar; jfr även *Vilho Eskelinen and others v. Finland*, no 63235/00, § 65).

5.1.11 Utifrån Europadomstolens praxis kan sammanfattningsvis följande slutsatser dras:

- Artikel 6.1 i Europakonventionen är tillämplig på prövningar av enskildas civila rättigheter och skyldigheter som har anförtrotts administrativa organ, t.ex. en förvaltningsmyndighet (se fallet *Ringeisen v. Austria*).
- Om en sådan prövning har anförtrotts ett annat organ än en domstol måste även förfarandet hos det organet uppfylla de krav på rättssäkerhetsgarantier som anges i artikeln (se t.ex. fallen *Ringeisen v. Austria*, *Albert and Le Compte v. Belgium* och *Cipoletta v. Italy*).
- Om förfarandet inte uppfyller kraven på rättssäkerhetsgarantier ska den enskilde ha en möjlighet att få myndighetens ställningstagande överprövat i ett förfarande som avhjälpur den tidigare bristen på rättssäkerhetsgarantier, t.ex. hos en domstol (se t.ex. fallet *Albert and Le Compte v. Belgium*).

- Oavsett om den enskilde har tillgång till en efterföljande domstolsprövning som uppfyller kraven på rättssäkerhetsgarantier i artikel 6.1 i Europakonventionen ska dock frågan om prövningen har skett inom skälig tid göras med utgångspunkt i den tidpunkt då den tvist som myndigheten tar ställning till uppkom (se t.ex. fallen *Hellborg v. Sweden* och *Vilho Eskelinen and others v. Finland*).

5.2 **Prövningsordningen vid frågor om tillämpligheten av artikel 6.1 i Europakonventionen**

- 5.2.1 Frågan om artikel 6.1 i Europakonventionen är tillämplig görs genom en prövning i fyra led. Prövningen avser om det (1) föreligger en reell och seriös tvist, (2) vars utgång har en direkt påverkan på ("is directly decisive for") (3) en rättighet som har sin grund i den nationella rätten och (4) om denna rättighet är en civil rättighet (se t.ex. storkammar-målet *Regner v. the Czech Republic* [GC], no. 35289/11, 19 September 2017, p. 99 samt Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights. Right to a fair trial [civil limb], Europadomstolen, den 31 augusti 2019, s. 6, avsnitt A.3).
- 5.2.2 Europadomstolen har uttalat att begreppet tvist inte tolkas alltför formellt utan i stället ges en materiell innebörd. För att en tvist ska föreligga är det därför tillräckligt att det finns meningsskiljaktigheter mellan två eller flera fysiska eller juridiska personer som har en viss relation till rättigheten eller skyldigheten i fråga. (Se van Dijk m.fl., *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*, 5 uppl., 2018, s. 505.)
- 5.2.3 För att det ska föreligga en tvist förutsätts det också att det finns ett tvåpartsförhållande. Vid handläggning hos en förvaltningsmyndighet föreligger därför i allmänhet ingen tvist mellan den enskilde och

myndigheten innan myndigheten har meddelat någon form av beslut i ärendet. (Se Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights. Right to a fair trial [civil limb], s. 7, avsnitt 1.5.)

- 5.2.4 Bedömningen av om en tvist är reell och seriös ska göras mot bakgrund av de regler som enligt nationell rätt gäller för den rättighet eller skyldighet som tvisten avser. Utgångspunkten är att en tvist ska antas vara reell och seriös om det inte finns *klara indikationer* på att så inte är fallet. Det finns alltså en presumtion för att uppkomna tvister är reella och seriösa. En domstol kan därför bara i klara fall dra slutsatsen att tvisten inte är reell och seriös och att artikel 6.1 i Europakonventionen av det skälet inte är tillämplig. (Se rättsfallen NJA 2013 s. 813, HFD 2016 ref. 41, HFD 2019 ref. 10 och HFD 2019 ref. 43 med vidare hänvisningar.)
- 5.2.5 I Europadomstolens praxis har en reell och seriös tvist ansetts uppstå mellan en enskild och en myndighet bl.a. i det fall då myndigheten överprövar ett gynnande beslut som en annan myndighet har meddelat gentemot den enskilde (se *Bentham v. The Netherlands*, no 8848/80, 23 October 1985, § 33 och *Van Dijk m.fl.*, a.a. s. 505 f.).
- 5.2.6 På motsvarande sätt som vid bedömningen av om det föreligger en reell och seriös tvist ska även bedömningen av om det finns en rättighet som den enskilde kan göra gällande göras utifrån nationell rätt. För att artikel 6.1 i Europakonventionen ska bli tillämplig krävs det dock inte att den enskildes anspråk visar sig vara välgrundat. I stället är det tillräckligt att rättigheten *på rimliga grunder* ("on arguable grounds") kan hävdas ha sin grund i den nationella rätten. (Se rättsfallen HFD 2019 ref. 10 p. 14 och HFD 2019 ref. 42 p. 18 med vidare hänvisningar.)

- 5.2.7 Av Europadomstolens praxis följer emellertid att frågan om den nationella rättigheten är att anse som en *civil rättighet* ska avgöras utifrån en autonom tolkning. Begreppet ska alltså ges en betydelse som är enhetlig för samtliga konventionsstater (se Danelius, a.a. s. 166 och Van Dijk m.fl., a.a. s. 511.). Av praxis från Högsta förvaltningsdomstolen följer att det vid svenska domstolars tillämpning av artikel 6.1 finns en presumtion för att en konstaterad rättighet är av civil karaktär (se rättsfallet HFD 2019 ref. 10 p. 19).
- 5.2.8 Europadomstolen har tidigare slagit fast att enskilda, enligt svensk rätt, åtnjuter en rätt att välja var på en fastighet en byggnad ska uppföras samt att denna rätt är att anse som en civil rättighet (se t.ex. *Skärby v. Sweden*, no 12258/86, 28 June 1990, § 28).
- 5.3 **Länsstyrelsens beslut om överprövning gör att artikel 6.1 i Europakonventionen blir tillämplig**
- 5.3.1 Justitiekanslern har tidigare bedömt att ett beslut av en länsstyrelse att överpröva ett kommunalt beslut om strandskyddsdispens ger upphov till en reell och seriös tvist rörande den enskildes civila rättigheter (se Justitiekanslerns beslut den 12 mars 2018 med dnr 8671-17-4.3, bilaga 9).
- 5.3.2 Enligt kändena saknas det anledning att göra någon annan bedömning i förevarande mål. Länsstyrelsens beslut om överprövning ska därför anses ha gett upphov till en reell och seriös tvist mellan kändena och länsstyrelsen rörande kändenas civila rättigheter på ett sätt som gör att artikel 6.1 Europakonventionen blir tillämplig.

- 5.4 **Kärandena har haft en rätt att få frågan om strandskyddsdispens prövad hos länsstyrelsen inom skälig tid**
- 5.4.1 Eftersom länsstyrelsens överprövning av kommunens beslut att bevilja kärandena strandskyddsdispens har aktualiserat en tillämpning av artikel 6.1 i Europakonventionen har kärandena haft en rätt att få frågan om strandskyddsdispens prövad inom skälig tid.
- 5.4.2 Justitiekanslern har tidigare avslagit en enskilds anspråk om ersättning avseende långsam handläggning av ett ärende om strandskyddsdispens hos länsstyrelsen, trots att den sammanlagda handläggningstiden hos länsstyrelsen i det fallet uppgick till två år och en månad (se Justitiekanslerns beslut den 12 mars 2018 med dnr 8671-17-4.3, se bilaga 9).
- 5.4.3 Till stöd för sitt beslut anförde Justitiekanslern i det fallet att kravet i artikel 6.1 i Europakonventionen på att en rättegång ska genomföras inom skälig tid endast omfattar sådana fall där frågan om strandskyddsdispens har prövats av domstol. Enligt Justitiekanslern får eventuella dröjsmål hos länsstyrelsen därför endast betydelse för frågan om den enskildes rätt till domstolsprövning har kränkts.
- 5.4.4 I det aktuella ärendet ansåg Justitiekanslern alltså att det finns en distinktion mellan rätten till domstolsprövning och kravet i artikel 6.1 i Europakonventionen på att en prövning av civila rättigheter och skyldigheter ska genomföras inom skälig tid.
- 5.4.5 Justitiekanslern hänvisade därefter till sin egen praxis, av vilken det följer att ersättning för långsam handläggning endast kan utges om dröjsmålet i handläggningen är av en sådan omfattning att det har gjort den efterföljande rätten till domstolsprövning ”illusorisk”. Enligt Justitiekanslern kan därför ersättningsrätt uppkomma endast

vid mer kvalificerade dröjsmål hos länsstyrelsen i ärenden om överprövning av beslut om strandskyddsdispens.

5.4.6 Kärändenas uppfattning är att Justitiekanslerns rättstillämpning i denna del, som förutsätter ett kvalificerat dröjsmål för att ersättning ska kunna utgå, är felaktig. I stället anser kärändena att frågan om staten har ådragit sig skadeståndsskyldighet ska göras utifrån kravet i artikel 6.1 i Europakonventionen på att prövningen av deras civila rättigheter – dvs. frågan om strandskyddsdispens – ska göras inom skälig tid.

5.5 **Staten har i kärändenas fall ådragit sig skadeståndsskyldighet för långsam handläggning**

5.5.1 Frågan om prövningen har skett inom skälig tid ska avgöras genom en helhetsbedömning med beaktande av bl.a. handläggningstiden, ärendets komplexitet, hur ärendet har handlagts, den enskildes eventuella medverkan till tidsutdräkten samt hur stor betydelse den aktuella frågan har haft för den enskilde (se rättsfallen NJA 2010 s. 363 och HFD 2012 ref. 10).

5.5.2 I det här fallet kan det konstateras att ett förordande om strandskydd är att betrakta som en inskränkning i den enskildes egendomsskydd (jfr Mark- och miljööverdomstolens domar den 4 mars 2020 i mål nr 4244–19 och M 4793-19). Även om kärändenas ansökan om strandskyddsdispens endast har omfattat uppförandet av en bastu har beslutet alltså påverkat deras egendomsskydd och möjligheterna att förfoga över fastigheten. Frågan om strandskyddsdispens får därför anses som betydelsefull för kärändena.

5.5.3 Mot bakgrund av att ärendet har varit okomplicerat och inte krävt någon mer ingående utredning anser kärändena att de har kunnat

förvänta sig att frågan om strandskyddsdispens skulle avgöras inom ett års tid, vilket enligt Europadomstolen utgör en grov tumregel för skälig handläggningstid i en instans (se SOU 2008:16 s. 36 f.).

5.5.4 Länsstyrelsens handläggning har i kändenas fall pågått i tre år och tre månader. Den långa handläggningstiden beror uteslutande på inaktivitet från länsstyrelsens sida och omständigheter hänförliga till brister i myndighetens organisation. Dröjsmålstiden hos länsstyrelsen får därför anses uppgå till sammanlagt två år och tre månaders tid.

5.5.5 Vid dessa förhållanden anser kändena att staten har överträtt deras rätt att få frågan om strandskyddsdispens prövad inom skälig tid.

5.6 **Kändena har rätt till ideellt skadestånd med sammanlagt 30 000 kronor**

5.6.1 Enligt 3 kap. 4 § första stycket 2 skadeståndslagen ska staten ersätta bl.a. den ideella skada som har uppkommit till följd av att den skadelidandes rättigheter enligt Europakonventionen har kränkts. Av andra stycket samma bestämmelse följer att skadestånd endast ska utges i den utsträckning det är nödvändigt för att gottgöra överträdelsen.

5.6.2 Vidare framgår det av 5 kap. 8 § skadeståndslagen att ideell skada enligt 3 kap. 4 § första stycket 2 samma lag ska bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till överträdelsens art och omständigheterna i övrigt.

5.6.3 Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2012 s. 211 I uttalat bl.a. att det finns en presumtion för att en kränkning av rätten till en rättslig prövning inom skälig tid också har medfört en skada (p. 24) samt att

den enskilt viktigaste faktorn vid bestämmandet av skadeståndet är dröjsmålets längd (p. 27).

5.6.4 I NJA 2012 s. 211 I var dröjsmålstiden fyra år och Högsta domstolen ansåg att enbart dröjsmålets längd motiverade en ersättning om 35 000 kronor. På grund av de negativa konsekvenser dröjsmålet hade för kärandena i målet tillerkändes de 40 000 respektive 45 000 kronor i ersättning.

5.6.5 Som framgått ovan har dröjsmålstiden i det här fallet uppgått till två år och tre månader. Dröjsmålet har påverkat kärandenas egendoms-skydd och fått till följd att deras möjligheter att förfoga över sin egendom har inskränkts mer än nödvändigt.

5.6.6 Vid dessa förhållanden anser kärandena att de är berättigade till ideell ersättning för överträdelsen med 30 000 kronor.

6 PRELIMINÄR BEVISUPPGIFT

6.1 Partsförhör under sanningsförsäkran med Rauha Karlsson. Hon ska höras om förhållandena där fastigheten är belägen och handläggningen av frågan om strandskyddsdispens. Förhöret åberopas till styrkande av att det yrkade skadeståndet är skäligt.

Som ovan,

Rikard Samuelsson

Helena Myrin

Emilia Palm

Förteckning över bilagor

1. Vallentuna kommuns beslut om strandsskyddsdispens den 21 juli 2016
2. Länsstyrelsen i Stockholms beslut att överpröva kommunens beslut att bevilja strandskyddsdispens den 26 augusti 2016
3. Registerutdrag för Länsstyrelsen i Stockholms ärende med dnr 32601–2016
4. Länsstyrelsen i Stockholms tjänsteanteckning i ärende med dnr 32601–2016 den 27 juni 2019
5. Länsstyrelsen i Stockholms tjänsteanteckning i ärende med dnr 32601–2016 den 8 oktober 2019
6. Länsstyrelsen i Stockholms beslut att upphäva kommunens beslut att bevilja strandskyddsdispens den 27 november 2019
7. Justitieombudsmannens beslut den 26 januari 2018 i ärende med dnr 4179–2017
8. Justitieombudsmannens beslut den 4 februari 2019 i ärende med dnr 1376–2018
9. Justitiekanslerns beslut den 12 mars 2018 i ärende med dnr 8671–17–4.3
10. Justitieombudsmannens inspektionsprotokoll den 8 maj 2019 i ärende med dnr 3188–2019
11. Justitieombudsmannens beslut den 30 augusti 2019 i ärende med dnr 3675–2019
12. Justitiekanslerns beslut den 19 december 2016 i ärende med dnr 2595-16-40